Конгрес **У**країнських **Н**аціоналістів

Змагатимеш до поширення сили, слави, багатства і величі Української Держави

НАЦІЯ І ДЕРЖАВА

e-mail: nacija@ukr.net www.cun.org.ua 15 листопада 2012 року № 46 (469)

ТИЖНЕВИК "НАЦІЯ І ДЕРЖАВА". УКРАЇНСЬКИЙ ПОГЛЯД

Видання Конгресу Українських Націоналістів "Нація і держава" – загальнонаціональне. Тижневик читають не лише партійці і не лише в Україні, не тільки в Прикарпатті й столиці, а й на Слобожанщині та Донбасі, у Вінніпезі та Нью-Йорку. Щоправда, наш часопис майже неможливо придбати в кіосках, тож читають його переважно передплатники. Хотілося б, аби їхня кількість зростала, а тим часом передплата на новий, 2013 рік завершується уже через місяць – 15 грудня.

Переконані, що не розчаруємо наших читачів у новому році. Український погляд на національні проблеми вони відчують у публіцистиці та інтерв'ю, аналітичних статтях і дослідженнях істориків. Читачі "Нації і держави" – це мислячі люди з громадянською позицією. І якщо вона не збігається з тональністю газетних публікацій, вони пишуть у редакцію листи, в яких висловлюють свої погляди, радять, застерігають, критикують чи дорікають. Оскільки часопис постійно шукає шлях до свого читача, то редакційну пошту ми особливо цінуємо.

"До газети "Нація і держава" у мене особливий, старий – новий підхід: прочитай і передай товаришу, – пише нам Дмитро Підпалий із Луганщини. – Спочатку тижневик читаю я, далі – моя сім'я, а тоді передаю сусідам і друзям. При цьому позначаю "галочкою" ті публікації, які, вважаю, треба прочитати обов'язково. Такі статті ми ще й потім обговорюємо, бо вони викликають асоціації з подіями, що відбуваються у нас. Думаю, що "Націю і державу" треба просувати до людей насамперед через передплату, бо в кіосках новітніх "союздруків" пакунки із справжнім національним виданням лежатимуть не розпаковані, принаймні – в наших краях..."

Слушна пропозиція, яку варто підтримати конкретними діями, приміром, передплативши тижневик для бібліотек, навчальних і культурно-просвітніх закладів, установ. До цієї шляхетної справи ми просимо долучитися заможних людей, небайдужих до утвердження в нашій державі національного поступу. Адже, як пише наша читачка Ганна Вахняк із Черкащини, "газета "Нація і держава" сприяє формуванню в громадян українського погляду на події. Найголовніші меседжі тижневика торкаються пекучих проблем нації і держави, спонукають до критичного аналізу та роздумів. І дуже важливо, щоб громадяни оцінювали їх з українських позицій". Заради цього, погодьтеся, усім нам – членству Конгресу, його активістам на місцям, читачам – варто докласти максимум зусиль для передплати тижневика.

ОФІЦІЙНО

ДО РОКОВИН НАЦІОНАЛЬНОЇ ТРАГЕДІЇ

Головний Провід Конгресу Українських Націоналістів звернувся до голів обласних, міських і районних організацій Конгресу, до його членства у зв'язку з 80-ми роковинами Великого Голоду (1932–1933 рр.) в Україні.

"24 листопада цього року, – зазначено у зверненні, – ми вшановуємо пам'ять жертв Голодомору-геноциду, в скорботі схиляючи голови перед невинно убієнними 1932–1933 років в Україні. У Києві створено Комітет із проведення жалобних заходів, до якого долучився Конгрес Українських Націоналістів. Звертаємося до Вас із проханням організувати скорботні заходи із вшанування пам'яті жертв Голодомору-геноциду у Вашому регіоні, або долучитися до діяльності місцевих комітетів.

Ми пам'ятаємо всіх, кого знищила рука невидимого вбивці у цей трагічних для української нації час. Треба, щоб про геноцид ніколи не забули люди – і в Україні, і в світі. Лише тоді ми врятуємо людство від повторення народовбивства".

Конгрес закликає всіх українців взяти участь у жалобних заходах із вшанування пам'яті жертв Геноциду – запалити свічку, пом'янути, вклонитися...

Прес-служба КУНу

ДО 80-х РОКОВИН ГОЛОДОМОРУ-ГЕНОЦИДУ В УКРАЇНІ

ШЛЯХЕТНИЙ ЧИН РЯТІВНИКІВ ПРИРЕЧЕНИХ

80-ті роковини Голодомору ознаменуються вшануванням пам'яті тих, хто рятував у голодні роки ближніх

У суботу, 24 листопада, Україна і світ вшановуватимуть пам'ять мільйонів жертв Голодомору-геноциду 1932–1933 років. Учасники Громадського комітету – 37 знакових науковців, митців, представників духовенства і громадськості – затвердили план всеукраїнських заходів, присвячених 80-м роковинам української національної трагедії. Пам'ятні заходи проводитимуться у Києві, обласних центрах та 32 країнах світу.

У цей день о 16-й годині в Національному музеї "Меморіал пам'яті жертв Голодомору в Україні" відбудуться загальнонаціональні акції "Запали свічку пам'яті" та "Голодомор-геноцид: пам'ятаємо". Мільйони українців запалять свічки у своїх вікнах, покладуть колоски до пам'ятників загиблим. Напередодні, 23 листопада, історики Володимир В'ятрович і Володимир Тиліщак проведуть у музеї публічний Урок пам'яті, а 13 і 14 числа – науковий семінар "Голодомор у світлі політики масового винищення населення у ХХ столітті: питання пам'яті та правової оцінки" та публічну лекцію для студентів "Голодомор і геноциди ХХ століття".

"Цьогорічна громадська кампанія має на меті насамперед розповісти про тих, хто в роки геноциду рятував співвітчизників від страшної смерті, – зазначив член Громадського комітету Володимир В'ятрович. – Коли вбивали голодом, поділитися хлібом – це був подвиг. Учинки тих людей нагадують нам, що героїзм можливий завжди". Історики встановлюють імена таких рятівників, якими були, наприклад, директор школи Василь Івчук із села Дударків Бориспільського району Київської області, Василь Кабанюк, голова колгоспу з села Петрова Солониха Миколаївського району Миколаївської області, директор радгоспу Володимир Косак із села Шарівка Ярмолинецького району Хмельницької області. На сьогодні в Україні встановлено лише один пам'ятник людині, котра рятувала ближніх у роки Голодомору, голові колгоспу села Нова Чортория Іванові Осадчуку. "Ми недостатньо знаємо про мужні, людяні діяння у ті роки, – каже пан Тиліщак. – У той жахливий час голодного мору, коли людина ламалася фізично й психічно, була на останній межі існування та втрачала людську подобу, залишалися ті, що вистояли, не злякалися, не втратили благородства і простягнули руку допомоги іншим". Без знання таких праведних людей національна пам'ять про цей злочин буде не повною. Тож наукова громадськість запропонувала освітянам, школярам і студентам знаходити та оприлюднювати імена цих народних рятівників.

Під час вшанування пам'яті жертв Голодомору ініціатори акцій 24 листопада намагатимуться уникнути політизації. "Сподіваюся, незважаючи на важку післявиборчу ситуацію в Україні, представники тих політичних сил, які підтримують відзначення, прийдуть на наші акції насамперед як громадяни, як українці, які пам'ятають про своїх загиблих предків", – зазначив Володимир В'ятрович.

Під час затвердження списку політичних лідерів, яких члени Громадського комітету мають намір запросити 24 листопада до участі в меморіальних заходах, сумніви виникли щодо голови Партії регіонів, адже значна частина його однопартійців не визнають Голодомор геноцидом.

За матеріалами ЗМІ

(Продовження теми на 4–5 стор.)

МОНІТОРИНГ СОВІСТІ

ЛИШЕ У ПОСТГЕНОЦИДНІЙ УКРАЇНІ

суди можуть працювати під "патронатом" Засухи, а "Беркут" – Губського

Ольга ДМИТРЕНКО

Одинадцятого листопада Центральна виборча комісія оголосила остаточні результати парламентських виборів. 225 кандидатів, які стали народними депутатами за партійними списками, репрезентуватимуть у Верховній Раді Партію регіонів, Об'єднану опозицію "Батьківщина", партію "Удар", КПУ, ВО "Свобода". Переможців серед мажоритарників поки що визнано лише в 220 округах. У п'яти (№№ 94, 132, 194, 197, 223) заплановані перевибори. Оскільки тут реально, тобто за протоколами ДВК з "мокрими" печатками, перемогли представники опозиції, то владі та її протеже на виборах довелося докласти чимало зусиль для фальсифікації результатів голосування. Знаючи, що сила Закону на них не поширюється, і відчуваючи повну безкарність, вони вдавалися до нахабних безчинств – від проставляння зайвих "галочок" у бюлетенях аж до встановлення "переможця" силами "Беркута"

КАРТ-БЛАНШ НА БЕЗЗАКОННЯ

Власне, провладні висуванці, яких і на гарматний постріл не можна підпускати до представництва у законодавчій владі, мали забезпечити сякі-такі "підстави" для того, аби ЦВК могла констатувати: встановити результати голосування неможливо. Що й було зроблено – саме в тих п'яти округах (насправді вибори сфальшовані щонайменше в двадцяти), які владі чомусь позаріз забаглося забрати "під своїх" людей. Оскільки опозиція реагувала на таке зухвальство то мляво, то спорадично, та аж ніяк не цілеспрямовано і рішуче, то влада, по суті, одержала карт-бланш на вакханалію беззаконня, що, поза сумнівом, вона продемонструє під час перевиборів. А втім, на тлі нещодавнього хамовитого й агресивного ігнорування та зневаги волевиявлення громадян, свавілля силовиків, будь– які "свіжі" методи "впливу" шарамижників від влади навряд чи когось вражатимуть. Отож із сумом констатуємо: чинна влада цинічно, навіть із викликом, упосліджує українців, а вони, хоч і ненавидять її, але, схоже, все ще миряться із приниженням власної гідності. Нема достойного провідника? То й що? Україні традиційно не щастило із "проводом", що, до речі, не завадило українцям успішно самоорганізовуватися заради того, щоб "повіяв вогонь новий з Холодного Яру".

Дехто із психологів уважає, що волю до боротьби в українців сковує страх на рівні підсвідомості, начебто генетична пам'ять стримує нас від ризиків – аби не зникнути із карти світу від вівісекції новітніх варварів, люди йдуть на колабораціонізм з нелюдами. Такі похмурі реалії України постгеноцидної. Жодне економічне піднесення і матеріальний добробут не забезпечать нації повноцінне життя, допоки почуття власної гідності не стане її сутністю. А поки що одержимі жагою влади люди спекулюють на рецидивах трагедії народу. Знають лукаві і нечестиві: за злочини та корупцію їх не покарає ні Закон, ні громадяни.

"НЕВИПАДКОВІ" ОКРУГИ

Власне, й округи для перевиборів відібрані невипадково. Там, де перемогу здобули опозиційні кандидати, влада з особливим задоволенням буде примушувати громадян до "правильного голосування", аби, вкотре поглумившись над ними, ще й переконати: ви – ніщо, тля і ваша воля для нас – нікчемний фарс. Утім, і тут – нічого нового. Принаймні на Обухівському виборчому окрузі № 94 це продемонструвала одіозна і справді небезпечна для людей Тетяна Засуха. Нагадаю, вона з тріском програла Вікторові Романюку, та, як на неї, то це ще не підстава, щоб не заволодіти чужим депутатським мандатом.

Від вседозволеності пані Засуха знахабніла. Не тепер – давно. Коли її чоловік Анатолій Засуха кермував Київщиною, а Тетяна коштом держбюджету облаштовувала свою Ковалівку, кожен, хто насмілювався говорити про зловживання подружжя владою, ризикував принаймні свободою. Йому, приміром, могли підкинути зброю, за якою рахувалося декілька нерозкритих убивств. Могли шельмувати і шантажувати сім'ю "вільнодумця", позбавити військового звання, погрожувати, калічити людські долі. І все те – без жодних наслідків для Тетяни Засухи, близької подруги тодi першої леді Людмили Кучми.

Забаглося Засухам ліцензії на промислове вирощування маку, тут же й одержали. Маковою соломкою розпоряджалися на власний розсуд. Протоколи про її спалення все ж складали, щоправда, сам процес горіння мало хто спостерігав, проте засвідчувати його власними підписами силували навіть міліціонерів. Не один із них змушений був звільнитися з правоохоронних органів, аби не загриміти за грати, фальсифікуючи "макові" протоколи. Коли 2003 року СБУ виявила тонни макової соломки з володінь Засух і, здавалося, кари таки не уникнути, їм і тоді все зійшло з рук завдяки заступництву сім'ї тодішнього Президента. Ба, пані Тетяну навіть удостоїли звання Героя України, нанівець знецінивши високу державну нагороду.

За "помаранчевої" влади Засухи відбулися легким переляком. А тепер вирішили взяти реванш. Кажуть, начебто нині "патронат" для пані Тетяни забезпечує зять Людмили Кучми – відомий мільярдер. Тож подумавши, що вхопила Бога за бороду, Засуха пустилася берега. Увірвавшись у приміщення окружної комісії, вона не лише репетувала на її голову, повелівала кому "стоять", а кому "робить". Тетяна Засуха додумалася публічно погрожувати виборцям, мовляв, усіх, хто голосував проти неї, знайде "по корєшкам", а далі – начувайтеся...

Хтось це вважає самодурством очманілої молодиці, що виставила себе на посміховище. Звісно, самодурство, проте з наслідками. Глибоко помиляється той, хто вважає, що погрози знавіснілої пані "знайти і покарати" прихильників її опонента на виборах "по корешкам" жодним чином не вплинуть на людей, які свого часу на власній шкурі звідали її лють, людей – беззахисних, залишених на поталу державою та її "правосуддям". Зганьбивши останнє, суди один за одним слухняно (чи продавшись?) виносять рішення – "іменем Засухи", на підставі яких ОВК № 94 визнала недійсним голосування на 27 дільницях, саме тих, де пані зазнала нищівної поразки! В результаті потакань Засусі, в тому числі – й Київського апеляційного адміністративного суду, не враховано голоси майже 30 тисяч виборців, і Тетяна вже готується до перемоги – повної та остаточної. Вона безпардонно шантажує виборців і погрожує їм, наплювавши на Закон, совість і мораль (чи є вони в арсеналі цінностей Засух?). А люди, між іншим, знають, що, погрожуючи, Засуха слів на вітер не кидає... Проте жодний суд в Україні не наважиться поставити розгнуздану особу на місце! Тому що – "регіоналка".

КОЛИ У БІЙ ІДЕ "БЕРКУТ"

У Каневі на окрузі № 197 переміг кандидат від опозиції Леонід Даценко з відривом від найближчого суперника майже п'ять тисяч голосів. Але переможцем оголосили саме "найближчого", дарма що серйозно відстав. Зате він – відомий корупціонер, багаторазова "тушка", що нині ходить у "регіоналах", Богдан Губський. Між іншим, дуже зворушливе пояснення стосовно "тушкування" якось озвучив його товариш по партії. Мовляв, є люди, які апріорі не можуть бути в опозиції, а тільки – при владі. Такою специфічною притаманністю володіє й Губський. Тому, бідолашний, і митарствує від есдеків до "Батьківщини", а далі – до Партії регіонів. Проміжних партій "дислокації" Губського не згадуємо.

За кримінальні оборудки із землею Б.Губського намагалися притягнути до відповідальності. Вже й подання Генпрокуратури про позбавлення його депутатської недоторканності лежало у Верховній Раді. На той час він перебував у провладній фракції "Батьківщина". Її лідерка, на той час – прем'єр-міністр, і врятувала Б.Губського від правосуддя. Кажуть, так наполегливо рятувала, що Генпрокурор особисто вилучав із Секретаріату ВР подання на Губського. Тепер він знову "при владі", тож ніяк не міг не виправдати її довір'я. І вдався до махлювання. Кажуть, щоб "перемогти" суперника, трохи "позичив" голосів у комуністів, трохи ще деінде. Та допомогло небагато. Тоді на поклик "владолюбця" прийшов спецпідрозділ "Беркута". Забравши печатку ОВК і протоколи, Богдан Губський втік разом із "Беркутом". ЦВК, як відомо, констатувала, що результати голосування встановити неможливо. Тож тепер у Каневі, на окрузі № 197, будуть перевибори.

До речі, фальсифікація результатів голосування із залученням "Беркута" так припала до душі соратникам Губського, що вони залюбки вдалися до його послуг не лише на Черкащині. Так, у Первомайську Миколаївської області в окрузі № 132 балотувався такий собі "регіонал", заступник голови ОДА Віталій Травянко, який безнадійно, з відривом у 15 тисяч голосів програв Аркадієві Корнацькому, успішному підприємцеві та шанований людині. І В.Травянко вирішив підпрягти "Беркут", спецпідрозділ якого жорстоко бив людей, вивозив у невідомість бюлетені та протоколи, одне слово, чинив вакханалію. І результат не забарився. Спочатку ЦВК замість Корнацького оголосила переможцем Травянка, а далі "зізналася", що результати голосування годі встановити. Що і треба було довести. Довели – до перевиборів.

Зрозуміло, що "регіоналам" найважче було змиритися з результатами голосування в столиці. Кияни продемонстрували свою зневагу владі виборчими бюлетенями і голосуванням за кандидатів від опозиції. Не допомогли ні фальсифікації, ні підкуп, ні шантаж. Щоб хоч десь "відігратися", влада взяла під приціл округ № 223, мабуть, заручившись підтримкою "своїх" людей в ЦВК. І тоді переможець, "свободівець" Юрій Левченко раптом почав втрачати вже озвучені голоси. Як? Шляхом псування бюлетенів, які свідчили на його користь і в яких тепер старанно виводилася "галочка" ще навпроти якогось прізвища. Відтак "опрацьований" бюлетень вважався зіпсованим, а Левченко втрачав голоси. Натомість вони збільшувалися у провладного кандидата Віктора Пилипишина. Нахабний "фальсифікат" був таким очевидним, що, незважаючи на "неспроможність" ЦВК встановити результати голосування, перебігом цього дивовижного "підрахунку" начебто зацікавилося правосуддя...

А тим часом світ, споглядаючи дикі витівки "регіоналів", дивується: допоки українці можуть миритися із ганьбою, якою вкрила їх і Україну чинна влада, занурена своїм світоглядом десь так у тридцяті роки минулого століття. Допоки?!

"Беркут" у Первомайську

ВІСТІ ІЗ ФРАНЦІЇ

КОНФЕРЕНЦІЯ В ПАРИЖІ

Філіпп де СЮРМЕН, Тарас МАРУСИК і Марія МАЛАНЧУК

13 листопада в паризькому Центрі слов'янських досліджень відбулася конференція на тему: "Парламентські вибори в Україні 28 жовтня 2012 року", організована Французькою Асоціацією українських досліджень (L'Association Francaise des Etudes Ukrainiennes /AFEU/). Голова Асоціації Філіп де Сюрмен, колишній посол Франції в Україні, представив голову Координаційної ради з питань захисту української мови при Київській міській організації товариства "Меморіал" ім. В.Стуса Тараса Марусика, який виступив з доповіддю на зазначену тему.

Центр слов'янських досліджень (Le Centre d'etudes slaves) було створено при Сорбонському університеті Парижа (Universite Paris-Sorbonne) 15 років тому. Центр постійно проводить семінари, конференції і колоквіуми, а також публікує наукові видання зі слов'янознавства.

* * *

Парламентські вибори 28 жовтня 2012 року мали надзвичайно велике значення для майбутнього України, – зазначив у своєму виступі Т.Марусик. – Перед своїми васалами з Партії регіонів В.Янукович поставив завдання не лише зберегти "здобутки" останніх двох з половиною років, а й збільшити їх, щоб остаточно придушити українське суспільство. Програма мінімум Партії регіонів була не менш амбітною, ніж програма максимум. У першому випадку треба було здобути просту більшість без своїх сателітів-комуністів. У другому – планувалося "сколотити" конституційну більшість із комуністами та "тушками".

Незважаючи на шалений адміністративний ресурс, кричущі порушення і масовий підкуп виборців у ході виборчої кампанії на всіх етапах – передвиборному, виборчому і під час підрахунку голосів – Партія регіонів не виконала ні програми мінімум, ні програми максимум. Тож плани обирати В.Януковича на другий президентський термін у Верховній Раді провалилися. Таким чином, хоча Партія регіонів набрала найбільше голосів, назвати це перемогою важко.

Т.Марусик, який був офіційним спостерігачем на парламентських виборах на одній із дільниць Святошинського району Києва (округ № 218), показав на конкретному прикладі "прозорість" партійного розподілу серед членів дільничних комісій. З 24 членів лише двоє були від справжньої опозиції. Головою комісії була представниця компартії України, заступником – представник Демократичної партії угорців України, а секретарка – від технічної кандидатки в депутати. Члени комісії репрезентували такі "відомі" партії, як "Русь єдина", "Українська морська партія", "Ліберальна партія України", "Єдина родина", "Народно-трудовий союз України", "Партія пенсіонерів", "Руський блок", "Народна ініціатива". І зовсім "випадково" в комісії було по двоє представників від Партії регіонів та Народної партії В.Литвина – від парламентської фракції і власне від партії.

Т.Марусик поінформував також і про застосування сили спецпідрозділом "Беркут", використання сльозогінного газу під час підрахунку голосів в окружних виборчих комісіях. Він підкреслив, що, на відміну від багатьох попередніх виборів, цього року іноземні спостерігачі не квапились роз'їхатися по домівках наступного дня після проведення підсумкової пресконференції. Багато з них залишилися до остаточного підбиття результатів виборів. "Нарешті Європа зрозуміла, що головні порушення робляться не в день виборів, а під час підрахунку бюлетенів", – підсумував гість з Києва.

Після доповіді Т.Марусик відповів на численні запитання.

* * *

На конференції у Центрі слов'янських досліджень були присутні відомі французькі історики Стефан Куртуа ("Чорна книга комунізму", "Більшовизм a la francaise"), Даніель Бовуа ("Шляхтич, кріпак і ревізор. Польська шляхта між царизмом та українськими масами (1831–1863)", "Битва за землю в Україні (1863–1914). Поляки в соціоетнічних конфліктах", "Російська влада та польська шляхта в Україні (1793–1830)", професори і викладачі Сорбони та Інституту східних мов. Прийшли також представники української діаспори – перекладачка Марія Маланчук, подружжя Пастернаків (асоціація "Ukraine-Art"), співробітниця бібліотеки ім. С.Петлюри Дарія Мельникович та багато інших осіб.

ДУМКИ З ПРИВОДУ

ФФ, АБО ФЕДЕРАЦІЇ ФІРТАША

Нещодавно в Україні створено Федерацію роботодавців медійної галузі. Подія не аж така видатна, якби за лаштунками її створення не було такої "особистості", як Дмитро Фірташ.

Новостворена федерація – це, як сказала в інтерв'ю "Телекритиці" голова цієї структури Ганна Безлюдна, не біржа праці. Йдеться "про організацію, яка обстоює інтереси бізнесу, інтереси власників. У нас проблеми медіа обговорюються зазвичай у контексті свободи слова.... На економічну складову практично ніхто ніколи не дивився. А саме на ній заснована справжня незалежність медіа. Як може бути, наприклад, газета незалежна, якщо її хтось утримує? Або її ніхто не утримує, і вона вибирає: сьогодні одному продалася, завтра – іншому, потім третьому, п'ятому".

Нагадаємо, що Г. Безлюдна – заслужений журналіст України, колишня співробітниця телеканалу "Інтер", заступник голови Федерації роботодавців України, яку очолює Д. Фірташ. Тому нічого дивного в тому, що делегати з'їзду, обравши її головою, підтримали приєднання Федерації роботодавців медійної галузі до Федерації роботодавців України. Як із пафосом повідомила прес-служба ФРУ, Федерація об'єднує близько 8,5 тисячі підприємств, що створюють 70% ВВП України.

Пройдімося по складу новоутвореної Федерації роботодавців медійної галузі. Генеральним директором організації було обрано гендиректора телеканалу "К1" Сергія Затулу. Цей ТК, заснований у 2005 році, входить до медіа-групи "U.A. Inter Media Group Limited", яка, крім "К1", володіє 61% акцій телеканалу "Інтер", 60% телеканалу "НТН", 90% – телеканалів "Ентер Фільм" та "Ентер Музика", телеканалами "К2", "Мегаспорт" та іншими ЗМІ.

До президії Федерації роботодавців медійної галузі увійшли президент Національної телекомпанії України Єгор Бенкендорф, президент Українського медіа-холдингу Борис Ложкін, генеральний директор комунікаційного холдингу Atlantic Group Сергій Старицький та перший секретар Національної спілки журналістів України засновник інтернет-проекту "Прочерк" Сергій Томіленко.

Є. Бенкендорф викликає в мене чомусь асоціацію з шефом жандармів Російської імперії Олександром Бенкендорфом. Б. Ложкін на різних "президентських" посадах – Українського медіа-холдингу та Української асоціації видавців періодичної преси – продовжує, хоче він того чи ні, практику русифікації українського суспільства. Раніше С. Старицький був головою правління ТК "Інтер". До речі, сайт комунікаційного холдингу "Atlantic Group", де він є генеральним директором, не має сторінки українською мовою, лише англійською та російською (http://www.agl-media.com/).

Яким є обличчя голови Федерації роботодавців України Д. Фірташа, багато хто знає. Днями кандидат у депутати в 194 окрузі Микола Булатецький заявив, що тут все вирішує "Папа"-Янукович, і оцей "Папа" віддав його округ Фірташу, його людині Валентині Жуковській. Вона була тимчасовим адміністратором та головою правління фірташівського банку "Надра", а її син працює на одній з керівних посад в Адміністрації президента України під керівництвом партнера Фірташа Сергія Льовочкіна.

Цікава виходить Федерація роботодавців медійної галузі, "заточена" під Фірташа, Хорошковського і Льовочкіна. Для чого голові Національної спілки журналістів України Олегові Наливайку (через С. Томіленка) така компанія, незрозуміло. Невже він сподівається, що у Фірташа залишилося щось соціальне й українське? І взагалі, чи може бути солідарною система, якою керує олігарх-мільярдер?

Чесніше було б заснувати Федерацію власників ЗМІ, яка б була прозорою, щоб кожен міг ознайомитися, що за олігарх володіє тим чи іншим брехливим і маніпулятивним ЗМІ, чиї раби-журналісти продаються, як говорила Г. Безлюдна, то одному, то іншому олігархові.

Тарас МАРУСИК

ПОГЛЯД

ДОЛАР – НЕ ВИБОРИ, УТРИМАТИ НЕ ВДАСТЬСЯ

Дивна все-таки у нас влада. Хіба не так? Схоже, вона дійсно цілком серйозно вважає, що міцно тримає Бога за бороду, робить усе, що їй заманеться. Абсолютна ілюзія і утопія. Життя йде за власними законами і вони однакові, – що для України, що для Лівії, для Сирії, чи для Німеччини. Є лише специфіка їх прояву в тих чи інших країнах. І не більше того. Тому потуги всяких там абсолютно віджилих і фізично, і ідеологічно людей спинити хід історії видаються просто сміхотворними. Не вийде, панове-товариші. Карфаген мусить бути зруйнований! Відпрацьований матеріал життєдіяльності українського суспільства має піти в унітаз. І тут жодні фальсифікації не допоможуть. Просто кожен зайвий день при владі віджилих людей та ідей, кожен зайвий місяць і рік призведуть лише до радикальніших і швидших змін. Так завжди було і так завжди буде. Рано чи пізно прихильники радикальних змін у суспільстві створять критичну масу і зі свого середовища висунуть лідера. Мало того, як показало нинішнє реальне, а не сфальсифіковане "волевиявлення", ця критична маса вже є. Далі все йде за давно апробованим сценарієм…

Ну що ж ви, хлопці, і подекуди, дівчата, робите? Та ви ж уже прославилися на увесь світ. Куди ж утікати будете? Хто вас прийме? Будете терпіти до останнього, як терпів Каддафі? Чи як терпить нині Ассад? Ну, немає в нього, найкоректніше кажучи, стратегічного мислення. І у вас таке ж виходить.

Ну, добре, посилати міліцію битися з виборцями біля окружних виборчих комісій можна було б ще два роки тому. Тоді б такий номер точно зійшов із рук. Соціально-економічна ситуація, грубо кажучи, була іншою. Тепер же, на тлі чергової "загальної кризи капіталізму", вже, мабуть, тисячної, цей номер не пройде. Чи, може, вам невідомо, який внутрішній і зовнішній борг України? Та й ріст, прости господи, ВВП такий же, як і зростання населення, тобто від'ємний. З цього приводу пригадую події свого часу в Аргентині і Бразилії, які призвели до зміни урядів. Тоді в цих великих країнах зовнішній борг був втричі менший за нинішній український. І всі економісти світу в один голос заявляли, що з таким боргом ці країни не виживуть. А ми?…

Ох і цікаві події чекають на нас найближчим час. Можна два тижні рахувати результати виборів, виставляючи себе на посміховисько всього світу. Можна посилати "братків" і, прости, Господи, правоохоронні органи громити виборчі комісії, можна підключати корумповані суди, річ не в цьому. І навіть не в тому, що державний механізм управління в нашій державі прогнив наскрізь і розпадається, як гнила ганчірка. Справа ж, шановні і не дуже, в економіці. Її ж не обдуриш. І не пошлеш на неї "Беркут". І рішенням суду її не примусиш працювати ефективніше. Завели ви економіку, панове-товариші, в глухий кут. І вихід з цього глухого кута лише один – через страшні катаклізми. Невже не зрозуміло? Хоча – до кого я звертаюся? Хіба там є люди, здатні зрозуміти або хоча б відчути трагічність ситуації?

Схоже, що ці люди вважають, що утримати долар можна тими ж методами, що й фальсифікувати вибори. Дуже скоро життя їм покаже, що вони трагічно помилялися…

Петро Масляк

ДО 80-х РОКОВИН ГОЛОДОМОРУ–ГЕНОЦИДУ В УКРАЇНІ

ДОНОСИ, САМОГОН І БАЙДУЖІСТЬ ДО МАЙНА.

Як Голодомор змінив життєвий уклад села

Олеся СТАСЮК,
кандидат історичних наук

Колишнє спільне майно громади раптом стало заборонене для користування. Не можна було ні ловити рибу, ні збирати грибів, ні зерна, бо це все було державне майно. У людей забирали спільний громадський ресурс, створюючи колективний (а насправді державний).

До колективізації абсолютну більшість села становили так звані господарі – вони жили з індивідуального господарства, мали землю, худобу, іноді якесь виробництво на кшталт млина. Хтось мав більше, хтось менше, але неп давав можливість заробляти, продаючи надлишки продукції, і люди купували коней, худобу, механізми.

Земельні наділи люди отримали під час "порізки", коли землю розподіляли між селянами. Це була епохальна подія для села. Ця земля передавалася далі по родині, з неї жили – і жили непогано. Земля була в усіх. Не мало значення, займався селянин ремеслом чи ні, але він обов'язково обробляв землю – щоб забезпечити себе їжею.

У серпні 1929 року Раднарком (Кабінет міністрів) УРСР ухвалює постанову про ознаки куркульських господарств. Тих господарів, про яких ми говорили, почали називати куркулями – до 1929-го це слово на селі не вживалося.

Які ознаки цих куркульських господарств? Якщо в господарстві є млин, олійниця, круподерня, просорушка, вовночухральня, сушарня, шкіряний завод, шаповальня, цегельня або інше промислове підприємство, а також вітряк або водяний млин. Це те, що мала кожна родина.

Інша ознака "куркуля" – коли господарство здає в найм постійно або на сезон окремі устатковані помешкання під підприємства. Сарай під олійницю, скажімо. І третє – коли члени господарства займаються торгівлею, лихварством, комерційним посередництвом або мають інші нетрудові прибутки або коли хтось із членів господарства бере реєстраційне посвідчення на ведення промислового підприємства. Тобто якщо людина виробляла, вона вже підлягала під цю ознаку куркулів.

Ще ознака "куркуля" – якщо в кустарних промислах систематично використовується наймана праця. А ми знаємо, що до ремісників завжди приходили учні, і їх уже називали найманою працею, тому що учень і вчився, і дрова носив тощо. Наступним ударом влади по кустарях був єдиний податок: 300 карбованців на їдця накладалося, згідно з кодексом, тобто на члена родини, але не менше 1500 карбованців. Тобто якщо їх було троє, вони все одно повинні були сплатити 1500 карбованців. Це були дуже великі гроші. Або плати, або в колгосп.

Господарів змушували віддавати в колгосп усе – від землі до інвентарю. Це шокувало селян, адже була повага до майна – що є межа ("межа – святе діло"), що кожна людина має своє. Чому вона повинна віддавати ту корову чи свиню? Якщо люди не хотіли віддавати худобу і різали її, щоб з'їсти, їх за це також заарештовували, бо худоба вже вважалася державним майном, хоча її власники до колгоспу ще не вступили.

Господарі, які стали називатися куркулями, не хотіли вступати в ці колгоспи. Для чого їм своє майно віддавати і працювати на когось, не маючи нічого в результаті, тільки одні пусті трудодні.

Трудодень – це аналог повного робочого дня, коли людина виконала норму. Цей день міг насправді тривати й кілька робочих днів. За пусті палички працювали, як казала моя бабуся. Староста вів табель, ставив ці палички... і от людина пропрацювала місяць, а їй нарахували 2–3 трудодні. Замість грошей зазвичай платили зерном. Це не стимулювало розвиток високої трудової культури та етики.

Отак село втратило індивідуальних майстрів. Як правило, кожна родина мала свого кустаря або ремісника. Тому що до 1930 років у багатьох селах не було крамниць. Хтось був гончарем, хтось мав олійницю, ті займалися мисливством, ті рибальством, ті шили взуття, одяг. Продуктами своєї праці можна було мінятися – ложки в обмін на глечики тощо. Або на ярмарок одвезти. У 1929-му оголосили загальну колективізацію, почали створювати колгоспи, артілі, комуни тощо. В артілі й зганяли цих ремісників. Це ремісницький аналог колгоспу.

Коли створювалися артілі, то почалася спеціалізація. Гончар, який працював удома, сам заготовлював дрова, шукав глину, сам робив глечик, випалював і сам же продавав. Усе сам – від початку до кінця. А тепер хтось тільки ліпив, а хтось тільки рубав дрова. Або тільки сировину шукав – артілі це самі мали робити. Це принижувало майстра. Якість товару значно погіршилася.

Влада змушувала майстрів працювати в колективі, але платила дуже мало, до того ж не забезпечувала сировиною. Це змушувало майстрів звільнятися і йти в колгосп працювати на полі. Бо в колгоспі давали якусь баланду – борошно з водою, гичку тощо. А після 30-х років за штамп "кустар" людей переслідували.

Уявляєте, дрібному бізнесу заборонили виготовляти продукцію. За ними був встановлений нагляд. Ті ремісники, хто ще міг пошити шапку, кожух чи якесь взуття, ходили обмінювати товар уночі або тишком, щоб влада про це не знала. Оце була справді ризикована "робота в тіні", не те, що зараз. Це називалося "спекуляцією"– слівце, яке теж поширилося у 1930 роках.

На Полтавщині була сім'я Віхтеренків – відомі майстри різьби по дереву. Вони вимерли абсолютно й не передали нікому своє ремесло.

З кравців і ткачів артілі не робили, бо влада продавала державний одяг і не хотіла конкуренції з села. Тому ці майстри мали шанс на порятунок. Коли людей розкуркулювали, в них забирали хороший одяг, а залишали рваний, старий, який треба було перешити тощо. Хтось прийде до кравця, дасть йому за роботу квасолю чи картоплину, і вже можна вижити.

Колишнє спільне майно громади раптом стало заборонене для користування. Те, що було в селі, охоронялося – поля, ліси, ставки, річки. Не можна було ні ловити рибу, ні збирати грибів, ні зерна, бо це все було державне майно. У людей забирали спільний громадський ресурс, створюючи колективний (а насправді державний).

Те, що королями життя раптом стали не працьовиті люди, а ледарі і п'яниці, перевернуло селянську свідомість. Бо хто розкуркулював, заганяв у колгоспи й забирав хліб? Були місцеві активісти, а на чолі активістів завжди був хтось уповноважений з району з НКВС. Часто такі активісти говорили російською мовою, тобто були не з України (а, може, з міста). І ці активісти ходили по 10-15 разів, залякуючи, щоб людина вступила до колгоспу.

Уповноважені вибирали в селі найбільш агресивних, деморалізованих, ледачих. Це одиничні персонажі, 3–5 чоловік на середнє село – до колективізації вони навіть не мали господарства свого, бо були або ледарями, або алкоголіками.

От уявляєте, все життя вони піддавалися обструкції з боку громади, а тут такий шанс. Учора тебе ніхто не поважав, а сьогодні ти представник влади. Приходять комуністи і кажуть "Ви будете керувати в селі, розкуркулювати людей, забирати в них, тому що це треба для влади". Вони йшли на це із задоволенням, і ходили з цим уповноваженим по хатах.

А потім уже вони приходили без уповноваженого і робили, що хотіли. І поводилися жорстоко – це була ніби така помста за те, що їх раніше висміювали, а тепер вони можуть прийти до господаря, зняти з нього останній кожух, вигнати босим на сніг і казати: "Я тебе відправлю в Сибір". Їх називали і комнезами, і комуняки, і червоношкірі, й чорношкірі, бригади, буксири.

Часто залучалися до таких бригад діти. Їх брали зі шкіл. Були заарештовані, вислані вчителі, тому що вони неправильно дітей вчили, за старими традиціями – вірити в Бога і т.д. За два місяці були підготовлені нові кадри, яких відправляли в школу. Ці вчителі працювали на владу. Вони могли через контрольні роботи в дітей випитувати, чи є зерно, яким чином батьки добувають їжу для вас тощо.

Дітей залучали до конфіскацій майна, що вже змінювало дитячу свідомість. От, скажімо, вилізти на горище, куди не могли дістатися "активісти".

До голоду в селі майже не було крадіжок. Хати підпиралися або віником, або кілочком чи камінчиком. Ще раніше, на початку XX століття, якщо когось ловили на крадіжці – зазвичай це були конокради – то суд здійснювала громада. Зловленого вели через усе село, могли роздягнути, могли в нього кидати камінцями чи грудками, висміювати.

За 3–5 років ставлення до крадіжки у свідомості людей змінилося радикально. Після колективізації й Голодомору навіть приказка виникла: "Ніч мати, не вкрадеш – не будеш мати".

У 1930-х з'явився термін, відомий нам із часів перебудови – "несуни". Люди вважали, що якщо вони нічого не отримали за трудодень в колгоспі, то вони повинні щось взяти, що це не крадіжка, а компенсація за недоплачене. Вони могли брати якийсь буряк. І то, його треба було вкрасти – сховати в халяви чи під спідницю, чи якусь гичку, чи зерно, борошно.

Спершу вони вважали, що це їхня плата, а потім стали робити це вже за звичкою. Пам'ятаю, як у 1980-х люди привозили з колгоспів як не фуру гички, так жому якогось для корови. Навіть не заготовляли вдома. Люди, які вважали старанну працю вищою чеснотою, бачили, що ті, хто не працює, живуть краще. Тож навіщо працювати, якщо можна взяти?

88–90% всього працездатного сільського населення були загнані в колективні господарства, і з'являється новий соціальний тип – колгоспник. Це вони замість "Хто межу ламає, той віку не доживає" запровадили приказку "Щоб межі не знать, треба в колгосп вступать".

За 3-4 роки формується нова соціальна ієрархія на селі – голова колективного господарства, його заступники, керівники середньої ланки... Замість об'єднаного авторитету громади постав посадовий авторитет окремих осіб.

Завдяки колективізації до суспільної активності були залучені жінки. Раніше жінка займалася винятково домашнім господарством і вихованням дітей. На новостворене свято 8 березня жінкам дарували якісь подарунки. Чоловіки виступали дуже проти, на зборах казали: "Жінки, не йдіть у колгосп, бо вас змусять здавати по 2-3 пуди хліба. Це неправильно, коли жінка працює на роботі. Жінка повинна доглядати дітей, там її робота". А після 1933 року жінки вже беруть активну участь у житті колгоспу й держави.

Руйнувалися сімейні зв'язки між поколіннями. У 30-х роках були створені ясла, щоб дітей вже не доглядали вдома. У 1932 році, коли не було чим підгодовувати тих дітей, ясла позакривали. А оскільки жінки й далі працювали в колгоспах, то старі люди й діти, які залишалися, найперше страждали від голоду. Звичай доглядати за ними зник – бо активні люди або втікали в пошуках заробітку, або працювали в колгоспі.

Руйнувалося навіть подружнє життя – за невиконання хлібозаготівель людей іноді змушували розлучатися. Це було таке покарання.

Народження, весілля і похорон – три найважливіші складові селянського життя. Те, що називається обрядовість. Змінилося радикально. Хрещення заборонялися. Люди йшли багато кілометрів, шукали якогось священика, він перевдягався в просту людину, вночі приходив, закривали вікна, і таким чином дитину хрестили. При цьому жінки часто знищували метрики – свідоцтво про народження, в якому був запис про хрещення. Бо їх виженуть з колгоспу, і вони наразять себе на голодну смерть. Це теж формувало той підпільний, настрашений стан, який і досі можна відчути в селі.

До Голодомору весілля в селі гуляли сім днів. З купою ритуалів і складових. Після Голодомору багато обрядів зникло. Зник також посаг – майно, яке дівчина готувала собі до весілля. Бо його або не було, або матері відмовлялися давати майно дівчині, яка одружувалася за новими радянськими традиціями. "Выходила замуж я без иконы, без попа. Говорила мама мне, ничего не дам тебе".

Якщо дитину ще намагалися якось похрестити, то вінчання вже не так дотримувалися. З'явився такий новий тип одруження як "сходитися" – вже не казали "одружився" чи "взяв її", а "зійшлися". Щось на кшталт цивільного шлюбу.

Нову традицію весільних гулянь запроваджувало новонароджене сільське керівництво, яке просто "гуляло", без обрядів – музика, танці, горілка, і все. Це дуже чітко в селі можна було в той час побачити. І гуляли не тиждень, а день-два. Бо ж державне не своє, чекати не буде.

До смерті в селі ставилися з розумінням – є приказка "Якби не вмирали, то небо б підпирали". Але завжди була повага до покійника. Його омивали, одспівували, читали молитви над ним.

І коли прийшов голод, коли не було трун, то ховали у скринях, у якихось ящиках. Священик і тут заборонявся. Були такі випадки, що вчительку поховали за православними традиціями (вона просила), то звільнили й директора школи, і всіх вчителів. І саме після 1933 року на похоронах з'являється духова музика – оркестр як замінник священика.

Зі смертю було пов'язано й виживання – за збір трупів (доволі масова тоді робота) платили якусь норму – 300–500 грамів хліба за, скажімо, 12 мерців. Тому ж і забирали часто ще живих, щоб до

норми дотягти. Це робили ті ж селяни, і важко їх осуджувати. Бо йому за цей хліб треба вижити чи прогодувати свою сім'ю. Я зараз на все це дивлюся по-іншому, ніж сім років тому, коли тільки почала досліджувати.

Були, звичайно, жорстокі люди. У моєму селі був такий Іван на одній нозі, люди навіть прізвища не говорять, витіснили з пам'яті. То він цим гаком, яким мерців тягали, чіпляв їх за підборіддя, знущався над тілами – і діти малі не могли зрозуміти, що ж відбувається. Чому раніше до покійників ставилися з повагою, співали їм пісні і встеляли зіллям дорогу, а тепер тягають гаком і кидають байдуже в купу інших тіл. Цим дітям було по 8-9 років, уявляєте, яким це було шоком для них і як вони далі ставилися до мертвих?

Усі традиційні свята влада вважала забобонами, пережитками минулого, і замінювала їх своїми, радянськими. У червні 1928 року ЦК КПУ ухвалює постанову про релігійний рух та антирелігійну пропаганду. А в травні того ж року було прийняте рішення про з'їзд безбожників і створення спілки войовничих безвірників.

Замість свободи віросповідання Конституція СРСР проголосила "свободу релігійного поклоніння та антирелігійної пропаганди". Такою була поправка до статті 19, внесена 22 травня 1929 року. Постановою від 8 квітня 1929 року заборонялося організовувати зустрічі для дітей, молоді, жінок з метою вивчення Біблії, і церковна діяльність зводилася винятково до богослужіння.

Село Плесецьке на Київщині. До речі, це село масово проголосувало проти всіх і зараз активно бореться з фальсифікацією виборів сільського голови

На церкву як на державну споруду накладався податок. Люди спочатку всім селом збиралися, один податок виплатили, другий, третій. Коли не могли виплатити податки, церкви дерев'яні розбиралися, а кам'яні використовувалися під зерносховища. Збирали також підписи людей, що ніби це люди самі звертаються до влади: "Хочемо закрити колишні очаги дурману".

Я знаходила документи в архівах, коли в селі 117 чоловік – і 147 підписів про закриття церкви. І потім вже до тієї ж влади приходить знов документ із підписом людей, що ми просимо відкрити церкву.

Замість церковного робили альтернативне дозвілля – клуби чи хати-читальні, причому в тих же церквах. Партійці зганяли дівчат у церкву-клуб і змушували там танцювати. Це був такий переворот у свідомості – танцювати в церкві! – що люди ставали пригнічені, байдужі. У них зароджувався страх, який передавався ще наступним поколінням. Я думаю, що й нам цей страх перед владою передався.

Витяг з протоколу номер 48-411, засідання секретаріату Всеукраїнського центрального виконавчого комітету від 11 березня 1930 року:

1) Забезпечити негайне використання всіх закритих молитовних будинків для культурно-освітніх потреб, щоб найшвидше колишні очаги дурману перетворити в будинки пролетаріату, культури і розваги.

2) Недобудовані молитовні будинки та закриті пристосувати для різних громадських потреб. Якщо вони не підлягали ніяким потребам, негайно розібрати.

3) Запропонувати в плані розгортання мережі культурно-освітніх установ, шкіл, сільбудів, клубів повне використання молитовних будинків, що закриті й мають бути закритими.

4) Закриття молитовних будинків провадити виключно за постановами трудящих.

У школах під час християнських свят проводилися антирелігійні масові заходи – були, наприклад, "антивеликодня кампанія" і "антиріздвяна кампанія". 1 і 2 травня святкувалися за рахунок Дня вознесіння (його зробили робочим днем), щоб сплутати свята. Вихідним замість неділі оголосили четвер, але це так і не прижилося.

Популярне досі свято урожаю – обжинки – з'явилося за радянської влади як "справді народне". Плани проведення цього свята розроблялися за спеціальними інструкціями, головною ідеєю яких була організація ентузіазму та енергії мас на здійснення чергових завдань соціалістичної реконструкції сільського господарства.

8 березня і майовки, запроваджені тоді, і тепер святкуються в деяких селах. Уже без мітингів перед сільрадою і розповідей про те, що ми досягли стільки-то, доярка надоїла стільки-то... Просто йдуть на природу і вживають алкоголь.

Масове вживання й виробництво самогону – теж дарунок Голодомору. До 1930-х алкоголь вживали на свята. На весіллях була чарка і бутель з горілкою. І якщо ця чарка по колу обійде двічі-тричі, то це й називалося "випити". А активісти, які розкуркулять людину, заберуть їжу, майно, увечері цей подвиг святкували із п'янкою. Новий стандарт святкового застілля формували, так би мовити.

Дітей також змушували в школі у неділю працювати, а на свята Великодня залучали до сільськогосподарських робіт. Були земельні наділи у школах, і на ці свята обов'язково виходили "на роботу". Проводилися різні вистави, декламації, в яких антирелігійна пропаганда загалом зводилася до брутального лайливого висміювання Бога. Також виступали міліціонери: "Кажіть батькам, щоб вони не святкували Різдва, тому що збільшується кількість пияків в цей час, відбуваються погроми, це погано".

Після 1930-х у селах припинили ткати полотно. Багато майстрів померло, а натомість з'явилися магазини. Та тканина видавалася лише тим, хто працював у колгоспі. Якщо не вистачало трудоднів, то давали менше – хоч і не вистачало, скажімо, на спідницю. І тоді ж почалася корупція в торгівлі – бо продавці часто видавали полотно перш за все своїм родичам і керівникам села.

Тканина та була не дуже якісна, на відміну від "свого". Шкірна сировина теж – так що 1930 роки нам подарували ще й кирзові чоботи.

Одяг узагалі змінився – популярне на селі галіфе з'явилося пізніше, а тоді одяг просто став значно гірший. Тому що ті, хто розкуркулював, забирали одяг. Забирали кожухи, вишиті рушники, наволочки, ковдри – все, що якісне і нове.

У колгоспі або сільраді робили аукціони або торги з того, що там було. І часто матері своїм дітям наказували: "Ти не здумай купувати то, бо на тому людське горе". Іноді люди збиралися, хто мав гроші, щоб викупити й повернути.

А часто це було просто розтягнуто сільським керівництвом собі додому – одяг, майно. Той реманент, який не забирали, часто ламали, щоб люди не могли собі якусь грядку зробити. Люди забирали залишки майна і їхали його десь міняти. Але якщо вони могли пробратися через заслони, могли добратися до залізничної станції, потрапити до міста, і навіть обміняти щось, то ще не факт, що вони повернуться живі-здорові. І навіть тоді до них знову прийдуть, розкуркулять і заберуть.

Ставлення до майна різко змінилося, стало байдужим – я ще пам'ятаю по селах 1980-х такі хати, де ліжко залізне, стіл, фіранки, і більше нічого. Люди зранку в колгоспі, ввечері прийшли й переночували. Не треба накопичувати, збирати, краще жити. Все життя проходило в колгоспі.

Змінилася культура споживання їжі. Родина завжди збиралася разом, бо це був ритуал – батько на чолі, всі по черзі. Під час Голодомору хто коли встиг, тоді й поїв. До того ж змінився кількісний і якісний склад їжі, і самі страви змінилися.

Відповідно змінилося ставлення до батька, який уже не міг забезпечити родину харчами. Він уже не відповідав за дітей ані юридично, ані матеріально, не міг їх наділити ані спадком, ані посагом, ані землею. Натомість з'явилася юридична відповідальність дітей за батьків. "Куркульські діти" підлягали виселенню, а якщо їм і вдавалося залишитися в селі, то вони не могли займати керівні посади.

Канібалізм, про який так часто говорять, насправді не був масово поширений. В архівах я виявила, що за фактом канібалізму тоді по всій УРСР було зареєстровано 2 тисячі кримінальних справ. Це не було поширеним явищем, і відбувалося тільки на ґрунті повного руйнування психіки.

Про людоїдство багато говорили, бо це навіть у ті роки сприймалося з шоком. І якщо такий факт справді траплявся в якомусь селі, про це знали на десятки кілометрів, третє-п'яте село. Всі про це говорили, додавали деталі, змінювалися прізвища, вже говорили про якихось сусідів, знайомих.

Натомість поширеним явищем стали самогубства. Були такі випадки, що жінки часто запалювали в печі вогонь, утворювали чадний дим, закривали вікна й двері, і вся сім'я з дітьми так зводили рахунки з життям.

Масово поширилися вбивства. Переважно з боку активістів, які вірили у свою всевладність і чинили самосуди. От об'їждчик на полі побачив жінку, що підняла колоски, то він її нагайкою з металевими кінчиками. І так, що або він її вб'є на полі, або вона прийде додому, і від тих ран може померти.

Нечасто, але були й випадки помсти активістам. Однак за такі самосуди одразу ж карали – це ж руку на Представника Влади хтось насмілився підняти! Взагалі ж опір був до 1933 року. У 1930-х було понад 400 селянських повстань на Південній Україні. Збиралися чоловіки, жінки, з вилами, лопатами, опиралися, розбирали назад з колгоспів свою худобу. А потім ходили активісти і знову її забирали. А коли вже не було сили, не було що їсти, коли посадили найактивніших...

З часом опір ставав пасивним – люди, наприклад, закопували зерно, змішували з землею, ховали десь в соломі. Просто мовчали, не розповідали нічого. Але через пасивний опір породжувався дуже сильний страх. І якщо люди й мали десь зерно, то, боячись того, що хтось побачить і на них донесе, вони його так і не відкопували, і вмирали з голоду.

Страх – це найбільше, що ми зараз маємо наслідком від того. Люди стали замкнені і непривітні. Поїдьте на Сумщину, на Чернігівщину, пройдіться там глухими селами і спробуйте заговорити з місцевими.

Звичайно, тоді ж була й солідарність, і взаємодопомога. У кого був зайвий шматок хліба або склянка молока, то рятували сусідів або знайомих, підгодовували їхніх дітей. Я особисто опитувала свідків, вони кажуть, що досі пам'ятають, як ту бабку звали, дай Боже їй здоров'я, що вона нас врятувала тим хлібом.

Масовим явищем стали доноси. До того місцеві проблеми намагалися вирішити в селі, а не впутувати в це владу. Роберт Конквест зачисляв цей феномен до психічних симптомів, які виникли внаслідок голоду. Люди боялися один одного і не довіряли навіть сусідам. Уночі, коли мололи якісь рештки, ставили на варту дитину – щоб ніхто не побачив. Про яку солідарність громади тут може йтися?

Через страх і непевність часто доносили першими на сусіда, бо думали, що він скаже. І доноси заохочувалися. Була премія – 10-15% від знайденого. Для окремих людей донос був способом вижити – от у них нічого немає, і вони знають, що в тебе є, то як не донести. Часто так зводили особисті рахунки. Після Голодомору донос став не ганебним явищем, а проявом громадської свідомості.

До речі, міліціонер за кожну доведену до суду справу отримував 75 рублів доплати до зарплати. 17 лютого 1933 року цей досвід був поширений на всю республіку у формі спеціальної урядової установи.

Внаслідок Голодомору люди почали створювати запаси. Моя бабуся постійно зберігала сірники, сухарі і сіль – "а раптом щось?". У села не допускали товари, часто згадується про брак солі, якої не було взагалі, варили стару шкіру.

Історична правда

ДУМКИ З ПРИВОДУ

ДО НАСТУПНОГО ПЕРЕПИСУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Сьогодні питання Європи для України – лише в другу чергу академічне, політологічне, журналістське тощо. В першу чергу це ПИТАННЯ ЕКЗИСТАНЦІЙНЕ. Тобто питання буття, існування, а то й просто – виживання.

Оксана Пахльовська

У період минулого перепису й опрацювання його результатів тричі звертався до Голови Верховної Ради з наполяганням – втрутитися Верховній Раді в процес і своєю Постановою скорегувати його. Отримав чотири відписки, четверту (без мого запиту) – від Держкомстату.

Про що йшлося в зверненні-наполяганні (тут відзначу головне)?!

По-перше, запитання про мову в переписному листі були сформульовані ворожими щодо українського відродження силами і неграмотно.

По-друге, бригади переписувачів в основному були створені з українофобів, особливо в східних і південних регіонах, і переписувачі вели активну антиукраїнську пропаганду, з натиском (аж до залякування) підказуючи малосвідомим громадянам, як треба заповнювати переписний лист з мовних та інших запитань.

По-третє, наполягав, що переписний лист є стратегічним документом і його зміст має ухвалювати Верховна Рада з дотриманням конституційних напрямних на утвердження Української національної держави та виходячи з цього мають підбиратися і підготовлятися (проходити навчання) до перепису бригади переписувачів.

По-четверте, наполягав на відміні (скасуванні) обробки відповідей на неграмотно (свідомо, з ворожим умислом) сформульовані запитання щодо мов.

Паралельно з моїми зверненнями, за взаємною домовленістю, академік Анатолій Погрібний підготував і забезпечив вручення у Верховній Раді 450 примірників (примірник кожному депутатові ВР) своєї книжки з науковим, правдивим тлумаченням понять, категорій, термінів щодо мов і процесу перепису населення, які практикуються у правовому полі цивілізованого світу. Та все це "як горохом об стінку".

Сьогодні українське суспільство має усвідомити і вимагати усвідомлення від щойно вибраного (2012 р.) депутатського корпусу Верховної Ради страшного застереження, яке породила для суспільства зрадницька більшість депутатів Верховної Ради попереднього скликання. Ось як формулює його професор Оксана Пахльовська:

"Як вижити під окупацією?" – у статті під такою назвою Максим Стріха на шпальтах "Дня" писав про те, що всі ми не могли собі й уявити, вживаючи слово "окупація", що це не "публіцистичне перебільшення", а такий реальний, наповнений конкретним змістом термін. Таким "терміном" з украй конкретним змістом може завтра стати КОЛАПС УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ. І цей статус буде декретовано так само несподівано і брутально, як голосування за мовний закон" (стаття "Не-європейська Україна", "День", № 194–195, передрук в газ. "Нація і держава" № 467).

Там же вона пише про ту зрадницьку більшість депутатів:

"Влада діє чітко, злагоджено, за наперед написаним сценарієм, як і належить мафіозному "сходняку". А опозиція розводить руками, як дитина, що випустила кульку в небо: і не знали, і не чекали, і не готові… Тим часом влада випробовує, наскільки суспільство готове витримувати, – і, здається бачить, що ніби й немає межі терпіння в цього понівеченого суспільства. Дезорієнтоване і байдуже, об'єктивно безсиле і суб'єктивно саморозслаблене, позбавлене гідності, проектів і мрій, воно дедалі більше перетворюється в очах влади на спрацьований матеріал, з яким можна більше не рахуватися і робити все, що заманеться, не турбуючись за наслідки. А катастрофічні наслідки вже нанизуються один на один, менші зникають у більших. І з кожним новим репресивним витком дедалі важче відкрутити назад втрачений час."

Хто з порядних людей знайде хоч краплину неправди в процитованих твердженнях О. Пахльовської? НІХТО, окрім ворогів України, яким про порядність не йдеться.

Отож, перед порядною частиною депутатів Верховної Ради нового скликання стоїть невідкладне завдання не лише зупинити януковський демонтаж Української Держави, але й виправити викривлене "по понятіям" мафіозного "сходняка" правове поле України.

Оскільки мафіозний "сходняк" зухвало наполягає на закріпленні в Україні трагічних наслідків тривалої лінгвоцидно-геноцидної окупації, наполягає деюре і де-факто на утриманні в Україні потужного проімперського плацдарму для виконання в подальшому завдання: "…повернути назад в московську службу збунтованих українських піддани, а для того знищити культурні центри України, інтелігентні сили українські" (це за М. Грушевським), для збереження української нації і її держави необхідно, з врахуванням історичного досвіду стосунків з Московією, а не тупих ілюзій та "кухонних" перемовин "по понятіям" з Москвою та її п'ятою колоною в Україні, використати випробуваний міжнародний правовий інструментарій. Про більше пізніше, а починати…

Почати, і невідкладно, треба зі змісту переписного листа.

Оскільки буква і дух конституційного обов'язку: "Державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України" означає відродження і справді самостійної держави, і справді українського мовного середовища на всій території України, то категорія "відродження" несе в собі історичне навантаження – громадяни мають знати після якої лінгвоцидно-геноцидної катастрофи в їх моральний обов'язок входить відроджувати українське в собі і своєму оточенні.

Переписний лист має починатися рубрикою:

Перед заповненням листа прочитай і засвой!

Під цією рубрикою треба подати пояснення А. Погрібного і М. Грушевського. За А. Погрібним та історичною правдою – рідна мова, це мова твого роду; навіть якщо Ви, українець (українка), народилися не в українському мовному середовищі і не володієте або слабо володієте українською державною мовою, скалічена в добу іноземної окупації українська нація просить Вас відродити в собі українську мову і допомагати зробити це вашому оточенню. Якщо Ви не українець (українка) за походженням, Українська Держава просить Вас засвоїти українську державну мову, що сприятиме Вашим особистим прагненням досягти високих успіхів у житті.

У переписний лист необхідно повернути звичну для всіх постімперських громадян графу – **національність**. За М. Грушевським: *Хто українці? Передусім, розуміється, всі ті, хто з роду українець… Але не тільки хто природжений українець, а також і всякий той, хто щиро хоче бути з українцями, і почуває себе їх однодумцем і товаришем, членом українського народу, бажає працювати для його добра, якого б не був він роду, віри чи звання – се не важно. Його воля і свідомість рішає діло.*

Природно, що й інші запитання переписного листа, відповіді на які можуть нести в собі певний відтінок ставлення людини до української державності, мають виховувати її в дусі утвердження такої державності і демократичного українського громадянського суспільства.

Основним критерієм підбору переписувачів має бути український громадянський патріотизм. Повинна бути передбачена сувора відповідальність переписувачів за спроби схиляння громадян до відповідей на користь антиукраїнських сил, бо таке схиляння багатьма людьми сприймається і як погроза негативними наслідками для себе, що веде, по суті, до викривлення волевиявлення людини.

На мої три звернення, про які йдеться в першому абзаці, отримував відповіді, що лист мій відправлений туди-то, чекай звідти відповіді, а Верховну Раду, мовляв (!), це не обходить. І інші під транскрипцією – "та пішов ти…". Врешті заступник директора Держкомстату прислав мені результати обробітку переписних листів – маємо те, що маємо.

Вважаю, що навіть якщо є якась міжнародна нормативна база стосовно перепису населення, то вона не пристосована (переконаний у цьому!) до особливостей країн і їх населення, що перебувають у фазі процесу визволення з-під убивчої окупації, як тепер Україна, а тому знову наполягаю і звертаюся до всіх патріотичних українських сил із закликом необхідності добитися вирішальної участі Верховної Ради нового скликання у відпрацюванні змісту переписного листа під напрямними вимогами зміцнення процесу відродження української національної держави.

Дарій СВІТЛИЙ,
виборець

ДО 90-РІЧЧЯ ОРЕСТА ЗІЛИНСЬКОГО

НЕПОВТОРНА ЛЮБОВ ДО ЛІТЕРАТУРИ

Ярослав СТЕХ

Розумна людина любить не тому, що це йому вигідно, а тому, що він в самій любові знаходить щастя.

Б. Паскаль

Цією цитатою, хочеться пригадати читачам відомого літературознавця Ореста Зілинського, який народився 12 квітня 1923, с. Красна (Коростенка), нині Короснянського повіту в Польщі. Орест – син знаного професора Івана Зілинського. Початкову та середню освіту здобув у Красній, Кракові, Ярославі. 1940 року вступив до Українського вільного університету у Празі. Був арештований за участь в антифашистському русі. 1949 року закінчив факультет слов'янської філології Карлового університету в Празі, після чого в 1949 до 1958-го працював викладачем польської мови, давньоукраїнської літератури і фольклору у вузах м. Оломоуц (нині місто в Чехії), допомагав готувати навчальні програми та посібники для українських шкіл Пряшівщини (поч. 1950 рр.). Від 1958-го працював в Інституті мови й літератури Чехословацької АН. Від 1969 р. після "Празької весни" 1968-го зазнав політичних переслідувань із забороною друкуватися. Від 1958 року і до кінця життя працював у Чеській Академії наук у Празі над проблемою україністики і українсько-слов'янських культурних взаємин.

У науковому доробкові вченого численні праці, присвячені українському фольклорові та літературі, зокрема творчості українських письменників Т. Шевченка, І. Франка, О. Олеся, Б.-І. Антонича та інших. Досліджував чесько-українські літературні відносини. Він автор понад 200 наукових праць, статей, рецензій. Велику увагу приділяв вивченню літератури та культури лемків обох схилів Західних Карпат та Надсяння. Серед низки його творів з українознавства варто назвати: "Чеська антологія української поезії" (1950), "Українська поезія" (1951), "Поезія радянських українських письменників 60-х рр." (1965), "Література чехословацьких українців 1945–1967" (1968), "Сто п'ятдесят років чесько-українських літературних зв'язків" (1968).

Його праці часто друкувалися на сторінках "Нашого слова" і "Нашої культури". 1969 року вперше після Другої світової війни і востаннє відвідав рідне село. Знайомлячись з архівами в Польщі, відшукав серед численних документів раніше не відомий збірник 233 лемківських народних пісень (тексти) із села Білична, який у 1880 роках священик Н. Лещишак надіслав Іванові Франку. Але з різних причин збірник не був надрукований. У "Нашому слові" (1973, числа 35-41) Орест Зілинський подав короткий зміст збірника і 10 балад з коментарями. 1975 року повернувся до фольклору рідного села. В архіві батька знайшов пісні, записані 1905 року та 1912 року. Помістив у "Нашому слові" публікацію "Обрядові пісні села Красна на Лемківщині" (1975, числа 31, 34, 37). Планував опрацювати народні балади лемків Польщі як продовження монографії "Народні балади українців Східної Словаччини" (рукопис), де зібрано понад 500 балад, але передчасна смерть перешкодила здійсненню цих задумів.

Помер визначний учений, громадський діяч – Орест Зілинський – 14 липня 1976 р. у Свиднику (у місті українсько-руських фестивалів пісні і танцю) на Словаччині.

Хотів би я не так умерти, не в оселі,
а десь далеко, щоб ніхто не знав,
щоб плакали не люди, лиш похмурі скелі,
та вітер іноді сумні пісні співав.

Павло Тичина

16-го липня 1976-го року в далекому вигорлатському лісі доля навіки припинила тривожний та трудний шлях українського вченого - славіста, літературознавця і фольклориста

кандидата наук і доктора філософії

Ореста Івановича Зілинського

довголітнього працівника Чехословацької Академії Наук у Праві

Він відійшов від нас у розквіті творчих сил на 53-му році життя. Вмер, як вмирає високе дерево, коріння якого міцно трималося рідного грунту, гілки якого завжди вловлювали перший переспів вісників світання.

Віримо, що його великий труд знайде достойного продовження. Хай пам'ять про цю ласкаву, ніжну й правдиву людину збережеться у серцях тих, для кого він жив і працював, кого любив і з ким дружив.

Хай Тобі, Оресте, буде легкою свидницька земля і лагідний вітер від рідної Красної хай долинає до місця Твого вічного спочинку!

Єва Бісс, дружина — Оксана і Богдан, діти

Praha 7, Schnirchova 17

St 14

ПОДВИЖНИКИ НАЦІЇ

ВАЛЕР

У житті й смерті харківського художника український андеґраунд відновлює свій статус елітарного мистецтва

Ігор БОНДАР-ТЕРЕЩЕНКО

...На початку 1970-х у Валера Бондаря була знаменита робота, виконана у нікому не відомій на той час вельми живописній техніці. Розхристаний Христос мчав на мотоциклі, намальований на вилинялій джинсовій тканині, приклеєній до грубої дошки. Подивитися картину приходили майбутні театральні художники. Заодно переписували у Валера бітлів із цепелінами. Одного з тих художників він назвав Ґендріксом, так і повелося відтоді на Слобожанщині...

УВІ СНІ НЕ ПОМИРАЮТЬ. А ВІДЛІТАЮТЬ У КРАЩІ СВІТИ

Сьогодні колишнім андеґраундом на власній голгофі Холодної гори у Харкові вже нікого не здивуєш. Багато хто у згадувані 70-ті перебував у мистецькому підпіллі. Мовляв, усі ми трохи гендрікси. Але у тому-то й річ, що роботи Валера, ці поп-ікони слобідського розливу, за великим рахунком, не були андеґраундом! Не тхнули оксамитовим підпіллям (The Velvet Underground), не гнітили консервованою спекою (Canned Heat), не плодили жучків-ударників (The Beatles). Це був найчистішої води авангард.

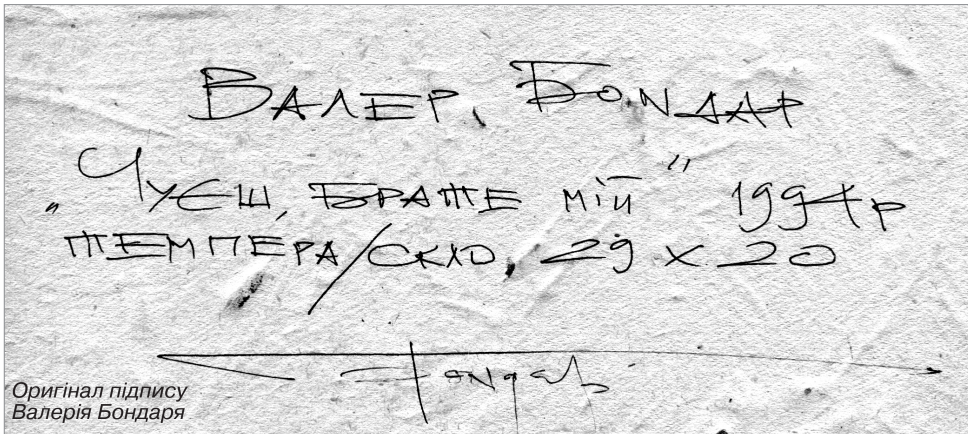

Оригінал підпису Валерія Бондаря

І це правда так само, як і те, що Ґендрікс, кажуть, мав шість пальців. Бо нащо б тоді він грав на гітарі зубами?

І так само це правда, бо художник Ґендрікс (Ігор Гузовський) визнає Валера за свого вчителя. І Сергій Жадан також визнає, бо разом зі своїм поетичним гуртом "Червона Фіра" достоту "вийшов" з підвалу Бондаря (майстерні у Харківському літературному музеї), як російська література – з "Шинелі" Ґоголя, і як київські дисиденти – з кочегарки ще одного Бондаря, наразі Валерового київського дядька, колишнього голови Спілки українських політв'язнів.

І лише неправда, що він помер, бо уві сні, як Валер, не помирають, а відлітають у кращі світи, до небесного андеґраунду, щоб звідти дивитися, як ми працюємо з посмертною пам'яттю, не зумівши впоратися з "живим" життям. І майстерня Бондаря, якому було всього лише п'ятдесят шість, стане тепер музеєм, а його нетлінні "бондарізми" видадуть окремою збіркою.

Загалом ситуація, що склалася у нас із мистецьким андеґраундом, потребує роз'яснення. Наприклад, вважається, що все піднебесне мистецтво в Україні, що називає себе сучасним, перебуває у глибокому підпіллі. І це так само неправда, адже існує мистецтво "сучасне" й "українське", яке Валер Бондар поєднував у своїй творчості, і слава до останнього з них приходить лише посмертна. Ну а за життя, якщо вірити ще одній легенді, російському поетові Олегу Золотову, "все, что сюда приходит, – это бомжи, сумасшедшие и почта, / да пенсия по инвалидности (за сумасшествие), а уж насчет "ничего святого" – так это точно / здесь не валялось".

Загалом, кажучи про будь-яке мистецтво, що воно андеґраундне, ми вже не маємо на увазі його маргінальність. І нехай у 1980-х Валер Бондар голодував під пам'ятником Тарасові Шевченку в Харкові з другом-поетом Степаном Сапеляком, унаслідок чого був звільнений із роботи, брав участь у перепохованні Василя Стуса й очолював місцевий відділок Української Ґельсінської Спілки; у 1990-х створив пам'ятники репресованому кобзарству і героїчним воякам УПА, меморіальні дошки Міхновському, Хоткевичу і Йосипу Сліпому, але хіба це андеґраунд? Це свідома національна позиція, що потребує внутрішньої еміграції, в якій можна бути лише попереду, без класичного зерна неправди за собою.

ТВОРЕЦЬ ПЕРВОЗДАННОЇ КУЛЬТУРНОЇ МАТЕРІЇ

Отже, харківський авангард як чергове українське підпілля. Мало хто з нинішніх художників погодиться на таке означення власного статусу, адже їхнє бажання громадського визнання нівелює саму ідею підпілля, спротиву, культурної фронди. Це донедавна андеґраунд жив на кухнях, несподівано увібравши в себе все найцікавіше з сучасного мистецтва, а нині він мешкає у престижних галереях. Утім цікавим він був не через свою талановитість, а через утиски офіціозу. Вже сьогодні, вийшовши з підпілля на грантовий простір галерейного дискурсу, андеґраунд має дякувати не власній геніальності, а лише послабленню цензури.

Натомість – Валер. На прикладі його творчості можна вільно простежити, як після краху соціалізму, який подався до галерейного соцреалізму, андеґраунд відновлює колишнє значення елітарного мистецтва. Важить вже не політична мета, не виклик ідеологічному конформізму, що породили своєрідний "соцреалізм навпаки", а суто мистецьке завдання, яке ставить перед собою художник. Безперечно, це повертає нас до призабутої естетики авангарду.

Авангард в особі Валера Бондаря як безперечного продовжувача відповідних традицій 1910–1920 рр. декларує створення приватної мови, власного жесту, персонального андеґраунду, які завжди протистоять офіціозу. Хоч як дивно, але, навіть позбувшись ідеологічних шор, наше мистецтвознавство ще не в змозі належним чином осягнути цей феномен. Йому обов'язково потрібні захисні окуляри офіційних методик: колись це було посилання на старшого російського брата, тепер – на західного побратима. Так, Валера Бондаря називають "харківським Джексоном Поллоком", і на це нема ради.

Фрагмент із плаката "Ю. Переможець"

Крім того, доробок Бондаря в графіці, а також у живописі на склі часто-густо плутають із постмодернізмом. Мовляв, свої гравюри він штампував на раритетних сторінках американських журналів із 1920-х років і клеїв поштові марки з Богородицею до колажів з різдвяною тематикою. Утім саме у такий спосіб авангард завжди маніфестував розрив із традицією, і зокрема з сучасним постмодернізмом, який сповідує дружбу з офіціозом. На відміну від решти постмодерністів, які ретранслюють "згустки" української радянської пам'яті, Бондар завжди відчував себе творцем первозданної культурної матерії. Нехай і в індивідуальному авангардному підпіллі.

Хай там як, але сьогоднішній постмодерний митець залишається публічним, а не приватним. Натомість Бондар, працюючи з будь-яким "священним" контекстом, що призводить до самоізоляції, перемагав свій ізоляціонізм, себто андеґраунд. Він завжди вигадував власного глядача: і в дитинстві на Холодній горі, де влаштовував театральні вистави перед курми, і пізніше, майструючи вищезгадані поп-ікони, і вже нещодавно, в оформленні поетичних збірок Василя Стуса, Степана Сапеляка, Анатоля Перерви, Сергія Жадана, у серії портретів мистців Розстріляного відродження, у герметично-графічних циклах "Різдво", "Праведники", "Мости".

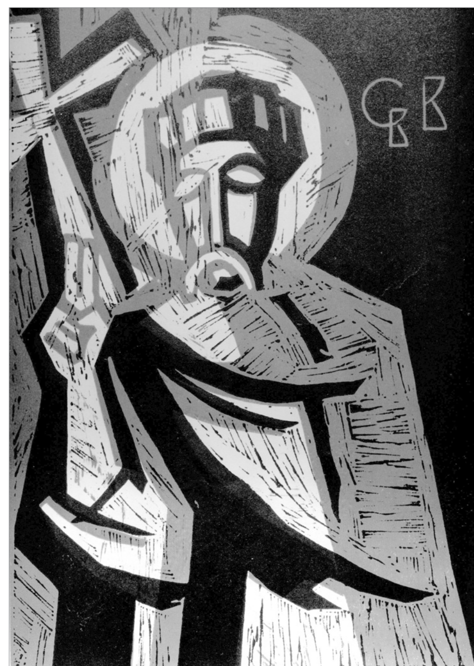
Володимир Великий. 1988 р.

Отже, слобідський авангард Валера Бондаря боровся насамперед за свою автономію. Сповідуючи власне, істинне, генетико-контекстуальне розуміння мистецтва з діда-прадіда, мистець залишався з цим крамом по той бік усіх можливих соціальних функцій. Ну чим не андеґраунд? Але ж водночас і заразом – авангард! Просто на прикладі харківського художника можна вільно побачити, як колишня "андеґраундна" автономія заміщується типово "аванґардною" ізоляцією, де Бондар щодня вигадував свій слобідський контекст.

Шкода, що наші мистецтвознавці не завважують традиції у цьому контексті. Малюнки на музейних експонатах? Філателія на кістках? Епатаж і неоднорідність фактури? Але ж тенденція використання мистецтвом чужорідної естетики була зауважена й обґрунтована ще в 1930 роках. І саме в авангарді неймовірні за своїм "святотатством" експерименти, заборонені навіть у науці з технікою, яскраво втілюються у життя. Художні акції Валера Бондаря створювали новий простір інтерпретації, де різниця між художнім і будь-яким іншим експериментом зникала. Це була увага до національних алюзій щодо підручного матеріалу, знищення кордонів між інтимним і ліричним, музейним і живим, механічним і людським, що завжди передбачало інтригу і катафалк мистецтв. Нарешті, це був типовий палімпсест, символічне наповнення тексту культури – слобідської, холодногірської, дідівської – по якому художник штампував свій власний текст як послання у вічність.

"Біля дверей хати, якої не має". 2011 р.

Можливо, з якогось мистецтвознавчого боку це виглядало негарно. Значно краще малювати веселим акрилом на мапах, тілах і обличчях влади. Утім для авангарду робити "красиво" для тієї влади означає бути її посібником. Власне, саме до цього нині прийшов наш андеґраунд, інкорпорований мало не в офіційні мистецтва розваги. Натомість удаваний "антиестетизм" Валера Бондаря був його однією з резервацій свободи самовираження і відмови від андеґраундного запроданства.

"УМ", ч.167

ГЕРОЯМ – СЛАВА!

ЛИЦАР ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ЧИНУ

Восьмого листопада в селі Медуха, що поблизу княжого Галича, біля пам'ятника міністрові Західноукраїнської Народної Республіки Дмитрові Вітовському, відбулось урочисте віче, присвячене 94-ій річниці утворення ЗУНР і 125-річчю від дня народження полковника Д.Вітовського.

Міністром оборони ЗУНР, а по-тодішньому – державним секретарем військових справ ЗУНР, Д.Вітовський став 9 листопада 1918 року, а перед тим, тобто 1 листопада він очолив не лише Військовий Комітет, який здійснив переворот у Львові, так званий Листопадовий зрив, але й став Головнокомандувачем Українського війська – Української Галицької Армії, що тримала оборону на фронтах українсько-польської війни від Полісся до Карпат, був одним із найактивніших ініціаторів і виконавців вікопомного акту возз'єднання ЗУНР із УНР 22 січня 1919 року на Софійському майдані у Києві. Після молебню і освячення пам'ятника Д.Вітовському святочне віче відкрив сільський голова села Медуха Ігор Вітовський.

– Хочу звернути увагу лише на три визначні чини полковника Дмитра Вітовського, – наголосив у своєму виступі на вічі доктор історичних наук, професор Львівського національного університету ім. І.Франка Богдан Якимович, – які записані на скрижалях української історії. 1910 рік. Молодий юнак, студент Львівського університету Д.Вітовський визволив з тюрми Мирослава Січинського, що в 1908 році здійснив атентат над злісним україножером, намісником Галичини Анджеєм Потоцьким. Другий чин Д.Вітовський здійснив у вересні 1914 року, коли формувався Легіон Січових Стрільців. Добровольців до Легіону назбиралось понад 20 тисяч. Однак австріяки відібрали тільки дві з половиною тисячі, ще й звеліли присягатись на вірність Австро-Угорській імперії, з чим ніяк не хотіли змиритись українські добровольці і їх старшини. Легіон міг не відбутись. Тоді Д.Вітовський, як головний ідеолог української молоді, переконав своїх побратимів у необхідності створити зав'язок Українського війська – Легіон Українських Січових Стрільців. Третій чин Д.Вітовського – Листопадовий зрив, у необхідності якого він зумів переконати тодішніх провідних галицьких політиків: "Якщо сьогодні не візьмемо владу у свої руки, то завтра її візьмуть поляки". Якби не було цих трьох подвигів-чинів Д.Вітовського, – завершив свій виступ Б.Якимович, – ми не мали б сьогодні Галичини у складі Незалежної України. І дійсно, саме чин Вітовського, чин ЗУНРу переконав усіх, у тім числі й мудрих поляків, у тому, що Галичина – земля Українська.

У такому ж ключі високопрофесійного аналітичного історизму прозвучав виступ ще одного представника Львівщини, отамана Галицького козацтва Всеволода Іськіва.

– Ми не повинні забувати, – наголосив у своєму виступі В.Іськів, – що в період 1916–1917 років в умовах війни Д.Вітовський викликався піти на Волинь і за рік і три місяці відкрив на Волині (Луцьк, Володимир-Волинський) і Поліссі (Ковельщина) десятки українських шкіл. Звісно, полякам не була потрібна національно свідома молодь Волині і Полісся і вони доклали всіх зусиль, щоб закрити ці школи.

Д.Вітовський вніс свою лепту не лише в майбутній націоналістичний рух і національно-визвольні змагання сорокових років минулого століття. Він став символом українського національного героїзму, бо своїм державотворчим чином передав майбутнім поколінням української молоді і в тім числі своєму рідному синові дух прадавніх українських героїв.

Його син Ярослав воював у лавах УПА, у рейді до Чехословаччини був поранений, а пізніше потрапив до кривавих лап енкаведистів, які страшенно його катували і відправили в сибірські гулаги, де його остаточно домучили, тобто фізично знищили орієнтовно в 1950 році. Була ще дочка, яка дожила до старості. Приїздить до Львова із Великобританії внучка Д.Вітовського Христина, адже останки її славетного дідуся у 2002 році перепоховали із Берліна, де він був похоронений у серпні 1919 року після аварії літака, на якому повертався на Україну як учасник Паризької мирної конференції, на Личаківському цвинтарі у Львові.

– Розуміймо просту істину, – звернувся Всеволод Іськів до учасників віча, – що і дві, і тисячу років тому, і при Київській державі, і при козаччині, і в часи УНР і національно-визвольних змагань 40-х років український народ добивався успіху тільки тоді, коли при владі була військово-політична еліта, а не ті, що пишуть "файні" вірші чи з головою поринули у прибутковий бізнес.

І ці мудрі слова професійного історика В.Іськіва насамперед були звернуті до української молоді, до виструнчених в центрі площі перед пам'ятником Д.Вітовському юнаків у строгих однострях Львівського військового ліцею ім. Героїв Крут. Цей висновок особливо актуальний під сучасну пору, коли можновладці промосковської орієнтації нахабно відбирають в українського народу не тільки нашу солов'їну українську мову, але й нашу славну історію. Молодь і особливо майбутні військовики повинні знати і пам'ятати нашу історію і головний висновок з цієї історії: тільки при військово-політичній еліті український народ може здобути правдиву і справедливу державу, державу майбутнього. Нинішні можновладці, на думку В.Іськіва, минуться, як шумовиння на воді, залишаться тільки кращі представники української нації, тільки золото, яке вимивається у тяжкій праці, але яке не піддається моральній деградації і корумпованій іржі. Такі, як Дмитро Вітовський, будуть виростати до висот Провідників нації, яка зобов'язана вберегти їхню честь і державотворчий чин їхнього героїзму. І нам належить гідно подбати, щоб їхні імена, їхні постаті сяяли, мов зорі, у пантеоні національних героїв.

До честі львів'ян, слід відзначити, що вони виглядали на цьому святі як господарі, адже не тільки за кількістю прибулої делегації (понад сотня), але й за числом і змістом промовців їхній вклад у святкове дійство біля пам'ятника Д.Вітовському був визначальним. У цьому плані яскраво відзначились виступи ліцеїста Львівського військового ліцею ім. Героїв Крут Ростислава Чаплі, студента історичного факультету Львівського національного університету Тараса Мартинюка, представника Львівської організації філателістів Андрія Билюха і особливо завершальний виступ голови Львівської обласної ОУН Олега Гринюка, який вручив грамоти сільському голові села Медуха Ігореві Вітовському та його соратнику Романові Німому за активну діяльність на ниві українського державотворення, а також у зв'язку з браком часу для виступів зробив послугу для націоналістів Прикарпаття, оголосивши ідею і пропозицію нашої делегації (З.Остап'як, голова Івано-Франківської обласної ОУН, М.Симчич, член проводу Івано-Франківської обласної ОУН, Б.Юращук, заступник координатора Івано-Франківського націоналістичного об'єднання "Національний вибір", Я.Гулик, заступник голови міської організації КУНу) про виготовлення і встановлення в Івано-Франківську на будинку гімназії, яку закінчив Д.Вітовський, пам'ятної меморіальної дошки на його честь. Цю пропозицію схвалив і обіцяв допомогти в її реалізації присутній на святі й один із промовців заступник голови Івано-Франківської ОДА Роман Іваницький.

– Постать Вітовського – взірець самовідданого служіння Україні, – наголосив Р.Іваницький, – це – постать, об'єднавча для всіх українців, бо не маємо права розколювати і ділити націю, збираймось і діймо під прапором єднання всього українства, незалежно – східного чи західного.

Палку й переможну промову виголосив на святі депутат Івано-Франківської обласної ради, переможець з-поміж кандидатів до Верховної Ради України по 84-му виборчому округу Володимир Купчак. Змістовні виступи виголосили учасник визвольних змагань ОУН-УПА, багатолітній політв'язень совєтських концтаборів Йосип Варнава, голова Галицької райради Петро Стрембіцький, сільський голова Медухи Ігор Вітовський та інші. Справжньою окрасою свята стали чорні запорожці Олесь Ворона і Роман Морошан, а також козаки-гармаші Йосип Мигаль, Валерій Машталір, Мирон Чавага, які раз по раз гучно салютували зі своєї саморобної гармати з написом на лафеті "За волю України".

Микола СИМЧИЧ,
с.Медуха поблизу Галича

НАША МОВА КАЛИНОВА...

ЯК МИ ГОВОРИМО І ПИШЕМО

НЕПРАВИЛЬНО	ПРАВИЛЬНО
Рослинна їда…	Рослинна їжа…
Моральне каліцтво…	Моральна потворність…
В області знань…	У царині знань…
Гарна собою…	Гарна на вроду (вродлива)…
Заказний лист…	Рекомендований лист…
Немаловажна роль…	Важлива роль…
Входити у звичку…	Ставати (робитися) звичайним…
Задалися і ми цим запитанням…	Поставили і ми собі це запитання…
Користуються попитом…	Мають попит…
У біжучому році…	У поточному році…
Відпочиваючі…	Відпочивальники (ті, що відпочивають)…
Нанесені збитки…	Завдані збитки…
Ні одного разу…	Жодного разу…
Пару квіток…	Кілька квіток…
Решта цукру продав…	Решту цукру продав…
У своїх інтересах…	У власних інтересах…
Битком набитий зал…	Переповнений зал…
Вартує говорити про…	Годиться (варто) говорити про…
Відрізаний ломоть…	Відкраяна скиба…
Для продажі…	На продаж…

Підготувала Марія ВОЛОЩАК

Практичні посібники Марії Волощак **"Неправильно – правильно. Довідник з українського слововживання", "Збірник мовностилістичних порад лінгвістів, літературознавців, публіцистів", "Складні випадки правопису та відмінювання прізвищ і географічних назв"** можна замовити тел. 044-353-19-77, моб. 050-385-91-86, e-mail: voloschak@yandex.ru

Видавець Конгрес Українських Націоналістів

Засновник та шеф-редактор Степан Брацюнь

Редакційна колегія Іван Белебеха, Іван Головацький, Ярослав Радевич-Винницький.

Адреса редакції: 01001, вул. Хрещатик, 21, пом. 111, м.Київ; тел./факс (044) 279-78-08 e-mail: nacija@ukr.net

Адреса видавця: 01004, вул. Антоновича, 36, м. Київ, тел./факс 235-37-61

Реєстраційне свідоцтво: Серія КВ № 7970, видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 08.10.2003 р.
Передплатний індекс: 09715
Банківські реквізити: СПД Брацюнь Степан, р/р №26008013932801 у філії "Центральне регіональне управління ВАТ "Банк "Фінанси і кредит", ТОВ м. Київ, МФО 300937, ЄДРПОУ 2305606776

Газету набрано і зверстано у комп'ютерно-видавничому центрі Конгресу Українських Націоналістів.

Газету видрукувано у ТОВ "Поліграфічна компанія "Інтерекспресдрук"
Замовлення №
Наклад 14 000 прим.
Ціна договірна

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9